

samfunn for alle

Norsk Forbund for Utviklingshemmede → nr 5 | 2009

nfu

Ulovlig opplæringstilbud

side 6

Ghetto-bygging i Oslo

side 8

135 i boligkø i Bergen

side 12

**Fredrikstad-politiker med
"speilfølelse"**

side 16

2 Småstoff

NFU-spørsmål om arbeidslivet

NFU hadde meldt inn seks spørsmål om inkludering i arbeidslivet til en høring i Stortingets arbeids- og sosialkomité nylig.

Forbundsleder Jens Petter Gitlesen og generalsekretær Vibeke Seim-Haugen var til stede på høringen. Her ble politikerne blant annet orientert om NFUs syn på at det er behov for føringer fra Stortingets side for å sikre at arbeidsevnevurdering blir reell for alle grupper. Dette med tanke på at de aller fleste personer med utviklingshemning får 100 prosent uføretrygd.

Gitlesen & Seim-Haugen fikk også formidlet at Arbeid med bistand igjen må bli et tilbud for personer med utviklingshemning. Det samme gjelder ordningen med varig lønnstilskudd – ettersom flere personer med utviklingshemning er blitt nektet å komme inn under denne ordningen.

Resten av NFUs spørsmål kan du lese om på www.nfunorge.org

SVIK

- Midtlyng-utvalgets forslag om nedbyggingen av Statlig spesialpedagogisk støttesystem, er et svik mot elever med utviklingshemning og andre elevgrupper som byr på kompliserte pedagogiske utfordringer.

Kraftsalven kommer fra psykologspesialist Knut Slåtta som arbeider innenfor området dyp og alvorlig utviklingshemning og multifunksjonshemning ved Torshov kompetansesenter. I en artikkel i tidsskriftet Skolepsykologi 5/2009 tar han sterk avstand fra utvalgets forslag om at sentrene for sammensatte lærevansker skal legges ned.

I en kommentar til Samfunn for alle tilføyer Slåtta at Midtlyng-utvalgets forslag om å avvikle SLV-sentrene også er stikk i strid med Stortingets ønske om å hjelpe elever med behov for alternativ og supplerende kommunikasjon.

Hele artikkelen er lagt ut på www.nfunorge.org

*Psykologspesialist
Knut Slåtta.*

God jul og godt nytt år!

Jeg ønsker alle våre medlemmer, tillitsvalgte og alle lesere av Samfunn for alle en riktig god jul og et godt nytt år.

Er du som meg, sent ute med juleforberedelsene, fortvil ikke: Du finner tips til julegaver både i dette nummeret og på vår hjemmeside www.nfunorge.org

VIBEKE SEIM-HAUGEN
GENERALSEKRETÆR

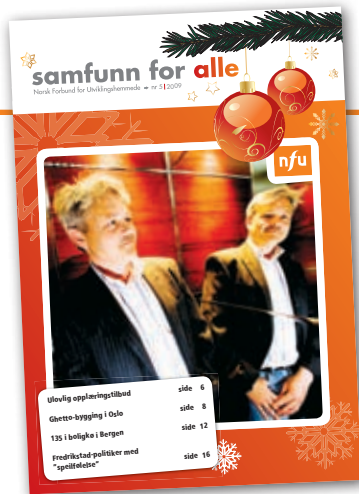
Rettelse

Vi kom dessverre i skade for å skrive feil navn på noen av personene på bildene fra Hove leiren i SFA 4/09. De riktige bildetekstene skulle vært:

Kåre Egil Farsjø lager de vakreste broderier.

Allsangfuglene Tom Høisveen, Una Ingeborg Lundar og Svein Ingar Krøble.

Ole Jonas Gran, Else Marie Larsen og Tonje Gunnerød har deltatt på alle de 20 Hove-leirene.

samfunn for alle

Medlemsblad for
Norsk Forbund
for Utviklingshemmede

Seks utgivelser pr år.
Årsabonnement: 400 kroner
ISSN: 0803-5105

Ansvarlig redaktør:
Jens Petter Gitlesen
jpg@nfunorge.org

Journalist:
Bitten Munthe-Kaas
bittenmk@yahoo.com
Telefon: 928 36 809

Tilrettelegger lettlest stoff:
Kari Bue
kari@nfunorge.org

Adresse:
Samfunn for Alle, NFU
Postboks 8954 Youngstorget
0028 Oslo
Sentralbord: 22 39 60 50
Telefaks: 22 39 60 60
E-post: post@nfunorge.org
www.nfunorge.org

Annonseakvisitør: AMN A/S
Postboks 24, 3340 Åmot
Telefon: 32 78 17 50

Forsidefoto: FrP-politiker Bjørnar
Laabak. (Foto: Kjell-Kristian
Sikkeland, Fredrikstad Blad)

Layout: Hvarings as, Anne Berit
Trykk: Bryne Stavanger Offset as

Utgivelse 1 – 2010
Kommer uke 12
Frist for saker er 8. februar
Annonsefrist er 24. februar

6 NFUs forbundsleder Jens Petter Gitlesen og juridisk rådgiver Ivar Stokkereit orienterer om det mangelfulle og til dels ulovlige tilbudet som de fleste elevene med utviklingshemning får på videregående skole. Både fylkeskommunene og sentrale myndigheter er klar over forholdet, men lukker øynene for det som skjer.

8 I Oslo bygges det stadig flere og stadig større omsorgsghettoer. Vi har sett nærmere på bydel Sagene som planlegger en ghetto på 48 boliger over fire etasjer for personer med autisme, multihandikap, epilepsi, utfordrende atferd i tillegg til klienter i barnevernet.

11 Vi har sett nærmere på årets nasjonale skoletilsyn som nok en gang avdekker en rekke ulovligheter.

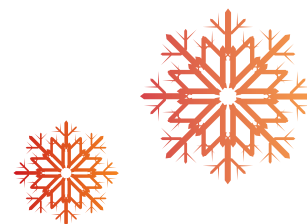
12 Dyster status i Bergen på tampen av 2009: Her står det 135 personer med utviklingshemning i boligkø til tross for uttallige fagre politikerlofter om det motsatte.

14 Koordinator for NFUs bistandsarbeid i landene i det sørlige Afrika de siste 15 årene, vår alles uunværlige "Mama" Lillian Mariga, er blitt pensjonist. På papiret...

16 I Fredrikstad kuttes det hardt for å få krisebudsjettet i balanse. Det rammer som alltid de aller svakeste hardest.

22 Les om Norges første Stemme-høring

Opplev Solgården!

2010 Sesongen i salg nå!

Stedet for dere som ønsker eller har behov for tilrettelegging. Alle typer boforhold kan tilrettelegges. Tilrettelagt for rullestolbrukere. Vi charterer eget fly.

Solgården tilbyr:

- ✓ Norsk helseteam
- ✓ Guidede turer
- ✓ Dans og hygge
- ✓ Basseng
- ✓ Boccia, Minigolf, tennis
- ✓ Gjeste – PC
- ✓ Bar med alle rettigheter

Nyhet! Vi setter prisene ned!

Ring 24 14 66 60 www.solgarden.no

SOLGÅRDEN

trygghet, trivsel og glede

Truende skyer

Det vært gode tider her til lands. Finanskrisen har vi merket lite til. Norge hadde effektiv medisin på lager: Oljepenger. I statsbudsjettet er det foreslått å spe på staten sine utgifter med ca. 154 milliarder oljekroner. Beløpet tilsvarer årslønnen til ca. 450.000 nordmenn. Det er ikke småpenger som brukes for å holde etterspørselen oppe og for å unngå finanskrisens arbeidsledighet og sosiale skyggesider.

Kommunene har hatt gode tider. Senterpartiet er i regjering og kjemper for økte overføringer til distrikter og kommunene. Overføringene til kommunene har økt hvert år siden den rødgrønne regjeringen kom til makten. Finanskrisen bidro til økning i overføringene til kommunene. For 2010 er det foreslått en realvekst i overføringene til kommunene på 4,8 prosent.

Regjeringen varsler nå at det er slutt. Fra og med 2011 skal vi tilbake til Handlingsregelen. Det vil si en drastisk reduksjon i bruken av Oljefondet. De fleste som arbeider med med nasjonaløkonomi, vil nok støtte regjeringen sitt syn. NFU driver ikke med nasjonaløkonomi, men vi rammes av kommuneøkonomien.

I Fredrikstad går det i disse dager ut nye enkeltvedtak med kutt i tjenestetilbudet. Begrunnelsen er dårlig kommuneøkonomi. Bamble har vedtatt å kutte fritidstiltak. Harstad gjør fortsatt forsøk på å nekte folk tjenester i eget hjem. Fra Sogn og Fjordane har vi hørt flere

illeværslende historier om kommuner som vil tvangsflytte folk for å sikre effektivitet i tjenesteytingen. I Tromsø foreslår rådmannen 36 færre lærerstillinger. I Oslo-skolen roper Utdanningsforbundet varsku. Elevmassen har vokst mye siden 2005, men antallet lærerstillinger er blitt redusert med over 100. Når skolen reduserer antallet lærere, er det ikke klasser som blir lærerløse. Reduksjonen treffer først og fremst det lille mindretallet som har behov for noe ekstra.

Opplistingen av kommunale kutt og reduksjoner kan gjøres mye lenger. Det illeværslende er at alle disse kuttene kommer samtidig med rekordstore overføringer til kommunene. Den kommunaløkonomiske kaken har vokst. Men NFU har ikke sett større kakestykker avsatt til levekårene for personer med utviklingshemning. Kommuneøkonomien har vokst med de øremerkede midlene og en aldrende befolkning. Veksten har i stor grad vært øremerket. Når Finansdepartementet fra og med neste år setter på bremsen, vil den være generell.

I tillegg til bremsen, skal Samordningsreformen startes opp. Reformen vil kreve store kommunale ressurser. Alle store reformer kjenntegnes av at de stjeler både fokus og ressurser. NFU sine interesser står i akutt fare både for å bli nedprioritert og glemt.

Skal vi sikre livsforholdene til personer med utviklingshemning, må

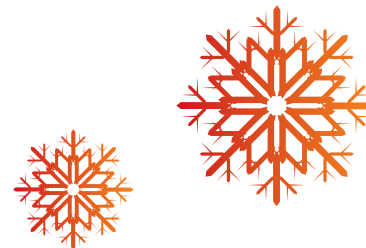
vi lage bråk på en saklig måte. NFU har to muligheter. Begge må brukes. Vi må for det første lære oss å benytte klageordningen. Alle som ikke får det tilbudet de mener å ha krav på, må klage. Her trengs mye hjelp og bistand til enkeltmedlemmer. Lokal- og fylkeslag bør i samarbeid sikre seg denne kompetansen. Nasjonalt kan vi bistå i enkeltsaker. Vi kan også bistå i lokal- og regional kompetanseoppbygging. Men vi har ikke kapasitet til å ivareta alle de klager som burde vært innsendt.

NFU bør for det andre markere seg sterkere i det kommunale selvstyret. Det er 433 kommuner i Norge. Utenom trygd, er de fleste rammenes gitt ved kommunale vedtak. NFUere bør bli en smule mer aktive i kommunepolitikken. Det beste er representanter som taler vårt syn. Men lobbyvirksomhet er heller ikke å forakte.

Tjenestetilbudet til personer med utviklingshemning er stort sett i den kategorien som omtales med "ikke lovpålagte tjenester". Dette er de utgiftspostene hvor kommunene tradisjonelt kutter først. I vekstperioden maktet ikke NFU å sikre seg et større kakestykke. I den varslede nedgangsperioden må NFU sikre seg det vi allerede har.

JENS PETTER GITLESEN

Det ulovlige opplæringstilbudet

På videregående skole er det 12 studieretninger som elevene kan velge mellom.

Elever med utviklingshemning får et alternativ nr. 13.

Tilbudet kalles ofte alternativ opplæring eller tilpasset opplæring i gruppe.

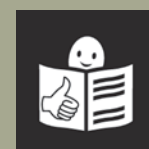
Det dreier seg for det meste om å gå i butikker, på tur, vaske klær, personlig hygiene, gjøre rent, lage mat og lignende aktiviteter.

Elevene som får alternativ opplæring går ut av videregående skole uten å få studie- eller yrkesfaglig kompetanse.

Det har de krav på etter opplæringsloven.

Ettersom elever med utviklingshemning kommer rett inn på alternativ opplæring får de heller ikke brukt de evnene de har.

De får heller ikke muligheten til å ta en yrkesopplæring som kalles lærekandidatordningen.

AV: BITTEN MUNTHE-KAAS

- Opplæringstilbudet som de aller fleste elever med utviklingshemning får inntak på ved videregående skole, er ulovlig.

Forbundsleder Jens Petter Gitlesen og juridisk rådgiver i NFU, Ivar Stokkerei, viser til at mens andre elever kan velge mellom 12 studieretninger som ligger i Kunnskapsløftet, får de aller fleste elever med utviklingshemning et tilbud nr. 13. - Dette kalles ofte "Alternativ opplæring", "Tilpasset opplæring i gruppe" eller noe annet som viser at dette er et segregert tilbud og er utenom den ordinære opplæringsstrukturen. Det finnes ingen retningslinjer eller krav til hvordan denne opplæringen skal være. Den varierer – avhengig av den enkeltes skoles ressurser.

Mens innholdet i de 12 andre studieretningene er klart definert, vet ingen hva elevene på nr. 13 egentlig skal holde på med. - Det dreier seg trolig i stor grad om å lære å gå i butikker, vaske klær, gå tur, personlig hygiene, gjøre rent, lage mat og andre gjøremål som det legges vekt på i "vaffelpedagogikken".

I fjor var det ca. 1900 søkere til dette opplæringstilbudet på landsbasis – hvorav de aller fleste med utviklingshemning. Disse elevene kommer til å gå ut av videregående – uten verken studie- eller yrkesfaglig kompetanse som de etter opplæringsloven har krav på.

Det foretas sjelden en vurdering i forkant av skolestart om hvilken av de tolv ordinære linjene som passer best

for den enkelte eleven med utviklingshemning. Dermed får de heller ikke brukt evnene de har. De sluses i stedet rett inn på nr. 13. Ettersom de starter sitt videregående skoleløp der fra dag en, går de også glipp av muligheten til å ta en yrkesopplæring med den såkalte Lærekandidatordningen – som gir en lavere grad av yrkesrettet kompetanse. Deretter går de på skolen i 4-5 år, kommer ut uten kompetanse av noe slag for deretter i beste fall å havne på et dag- eller aktivitetssenter med 100 prosent uførepensjon. Hadde de derimot fått yrkesopplæring gjennom Lærekandidatordningen på videregående skole, kunne de hatt en sjanse til å komme seg ut i vanlig arbeid. Slik regelverket praktiseres nå, får de aller fleste aldri den muligheten.

Gitlesen & Stokkerei viser til at NFU

Ivar Stokkereit og Jens Petter Gitlesen er sterkt kritiske til det ulovlige opplæringstilbudet som de fleste elever med utviklingshemning får på videregående skole.

tidligere har tatt opp denne saken med de nasjonale utdanningsmyndighetene, som likevel lukker øynene for det som foregår. - Ingen vil si det høyt – men vi har fått signaler fra Utdanningsdirektoratet om at man der i gården ikke stiller seg negative til en lovfortolkning om at det alternative opplæringstilbudet er ulovlig. Direktoratet har derfor sendt brev til alle fylkeskommunene om saken – men ingenting skjer.

- Hva slags tilbakemeldinger fikk Utdanningsdirektoratet fra fylkeskommunene da de ble gjort oppmerksomme på at alternativ 13 er lovstridig?

- Tilbakemeldingene handlet i hovedsak om at fylkeskommunene er uenig med Utdanningsdirektoratet i at tilbudet er ulovlig. Dette viser i klartekst at de ikke har god nok forståelse av loven. Enden på visa var at direktoratet hadde et møte med dem. Siden har ingenting skjedd. Det ulovlige opplæringstilbudet fortsetter. Ingen ting kommer til å skje heller – uten at NFU gjør noe.

- Og hva vil NFU gjøre?

- Det er ikke lenge siden vi her i huset ble klar over at inntak på alternativ 13 faktisk er i strid med opplæringsloven. Da ble saken umiddelbart omtalt i Samfunn for alle. Hittil er det imidlertid ingen misfornøyde elever eller foreldre som har kontaktet forbundet om den. Det er derfor foreløpig ikke tatt stilling til hva NFU vil gjøre. Saken skal imidlertid opp på det første møtet i det nye landsstyret.

Det som imidlertid er klart er at de som har fått inntak til et opplæringstilbud 13 og som dermed går ut av videregående skole uten å ha fått verken evnevurdering eller yrkesopplæring, kan ha krav på å få et nytt opplæringstilbud. Problemet er at det vel er få – om noen – som orker å bruke flere år på å ta videregående skole en gang til.

For foreldre er det å skulle klage på alternativ 13 en stor og komplisert materie å gå løs på. Hvorvidt elevene som ikke har fått opplæringen som de etter loven har rett til, har krav på erstatning, er også usikkert, konstaterer Jens Petter Gitlesen og Ivar Stokkereit.

Et barn med særskilda behov

Jeg kallas ett barn med særskilda behov.

Barn med særskilda behov blir så lett barn med særskilda besvær.

Barn med særskilda besvær blir så lett særskilda.

Særskilda barn blir så lett især-skilda.

Isærskilda barn får så lett særskilda behov.

Særskilda behov er inte særskilda – bara STÖRRE – STÖRRE BEHOV har vel even DUibland?

Berit Schaub

8 Omsorgsghetto

Trygdeboligen i Mor Go'hjertas vei skal bygges om med barnehage og eventuelt et dagsenter for personer med utviklingshemning i første etasje.

Omsorgsghetto i Sagene bydel

I Mor Go'hjertas vei i Sagene bydel i Oslo planlegges det nå å bygge om en trygdebolig til en omsorgsghetto over fire etasjer for 48 beboere med ulike omsorgsbehov – fra autisme, multihandikap og utfordrende atferd. De vil få tilbud om leiligheter på i gjennomsnitt 40 kvadratmeter. I første etasje er det i dag en barnehage. Her kan det også bli et dagsenter for personer med utviklingshemning.

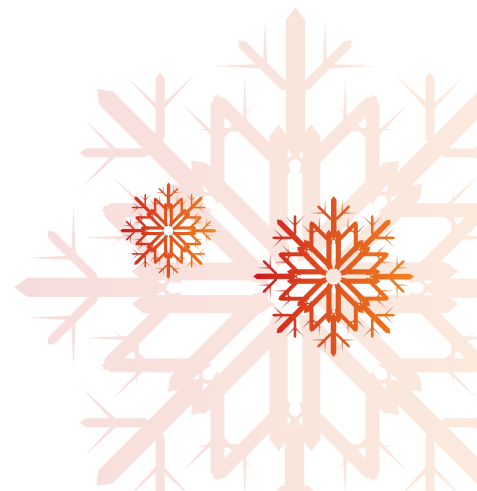
Et enstemmig bydelsutvalg har støttet administrasjonens forslag. Innvendinger fra bydelsrådet for funksjonshemmede i bydelen er ikke blitt hørt. Brukere og pårørende er i skrivende stund (primo november) heller ikke orientert om prosjektet. Det er lagt opp til utleie av leiligheter i det samme bygget til andre bydeler og til barnevernet.

I et notat til bystyrets Helse- og sosialkomité skriver byråd Sylvi Listhaug (FrP) at hun ..“ved flere anledninger

har tatt til orde for at det ikke skal samles for mange personer eller grupper med ulik problematikk i store boligkomplekser”, og at hun “kommer til å følge nøye med når det gjelder etablering av omsorgsboliger til denne målgruppen”.

- Det blir nok med ord, for byråden har ingen innvendinger til bydel Sagenes planer, konstaterer bystyrepolitiker Ivar Johansen (SV) på sin nettside www.ivarjohansen.no

Han tar sterk avstand fra både dette og andre samlokaliseringssjekter i hovedstaden.

Ghetto på Sagene kan ikke aksepteres

- Det er viktig å markere at den planlagte boligghettoen på Sagene ikke kan aksepteres. Hvis vi ikke får gjennomslag for dette, er jeg virkelig redd for hva slags botilbud som ellers vil dukke opp rundt omkring. Det kan bli botilbud som ikke fremmer integrering og normalisering, men heller effektivisering og rasjonalisering.

Det var Ellen Eriksen, brukerrepresentant i Rådet for funksjonshemmede Sagene bydel, som slo alarm om den planlagte omsorgsghettoen på 48 personer. Eriksen, som også er medlem av det sentrale Rådet for funksjonshemmede i Oslo, kjenner gruppen utviklingshemmede godt. Hun har jobbet i en årrekke som miljøarbeider i Bærum kommune der hun fortsatt arbeider deltid i en avlastningsbolig ved siden av jobben i PIO-ressursenter for psykisk helse.

Eriksen gir i en samtale med Samfunn for alle uttrykk for at hun er sjokkert over det planlagte boligprosjektet på Sagene med en barnehage og et mulig dagsenter for personer med utviklingshemning på grunnplan. - I fire etasjer over planlegger bydelsadministrasjonen å samle personer med autisme, multihandikap, epilepsi og utfordrende atferd i tillegg til at andre bydeler og barnevernet kan leie seg inn her. Administrasjonen viser til at flere bydeler allerede har signalisert interesse. Den unyanserte begrunnelsen for å samle folk under ett tak handler som så ofte ellers om at de ikke blir så ensomme på den måten, og at ressursene skal samles på et sted for å gi den enkelte et bedre tilrettelagt tjenestetilbud. Et viktig poeng fra bydelsadministrasjonens side er likevel utvilsomt håpet om en stor økonomisk besparelse med denne organiseringen.

Ellen Eriksen stiller også spørsmålsteget ved at hverken brukerorganisasjonene eller pårørende er blitt trukket med i planarbeidet. - Dette til tross for at bydelen vet at mange i utgangspunktet stiller seg kritiske til slike samlokaliseringprosjekter. Jeg er personlig ikke i mot samlokalisering i enhver form. Man må imidlertid tenke nøye gjennom hvilke grupper det er man skal samlokalisere, den enkeltes behov og ønsker, og foreta et grundig grunnarbeid før man setter i gang slike prosjekter. I dette tilfelle fremstår forarbeidet som heller dårlig, mener Ellen Eriksen.

BMK

Ellen Eriksen er både representant i Rådet for funksjonshemmede i egen bydel Sagene og i det sentrale rådet i Oslo.

Debatten går...

På bystyremedlem Ivar Johansens nettside er det i skrivende stund 27 innlegg i debatten om ghettobyggingen både på Sagene og andre bydeler. NFU Oslo fylkeslag har også engasjert seg, blant annet ved å gi uttrykk for sin bekymring i et brev til Helse- og sosialkomiteen.

Følg debatten på www.ivarjohansen.no

SISTE NYTT

Boligprosjektet i Mor Go'hjertas vei på Sagene ble nylig behandlet i bydelen. Der ble innvendingene og kommentarene fra bydelens eget Råd for funksjonshemmede ikke tatt i betraktning.

Like før SFA gikk i trykken vedtok det sentrale rådet i hovedstaden å engasjere seg. Oslo kommune vil nå søke Husbanken om finansiering av prosjektet. I et brev fra det sentrale rådet for funksjonshemmede oppfordrer medlemmene i Rådet Husbanken sterkt om ikke å imøtekomme denne søknaden. I brevet viser Rådet til at det ville være i direkte strid med de rikspolitiske retningslinjene som gjelder for denne boligbyggingen.

Hele brevet fra det sentrale rådet er lagt ut på www.ivarjohansen.no

Tidligere byrådsleder Erling Lae klippet snoren som han mente var viktigere enn andre snorer. (Foto: Heidi M. Skjebstad, Aker Avis)

Den "viktige snoren"(!)

"Noen snorer er viktigere enn andre. Denne var viktig", sa tidligere byrådsleder Erling Lae da han foretok den offisielle åpningen av Haugentunet i Alna bydel i Oslo nylig. Han roste bydelen – som har vært motoren i dette prosjektet. - Dette viser at bydeler kan få til noe og at det er bydelen som sitter på kunnskapen om hva det er behov for, sa Erling Lae. Som tilføyde følgende om det nye

institusjonstilbudet med 60 plasser der personer med utviklingshemning og psykiske vansker er samlokalisert:

"Dette er den nye måten å tenke omsorg på. Dette er et eksempel på moderne velferd, og disse boligene er med på å gjøre Alna til en velferdsbydel", sa Erling Lae i følge en reportasje fra åpningen i Aker Avis.

SITAT

"I forbindelse med gjennomføringen av reformen skulle det ikke bygges opp kommunal særomsorg. Det ble understreket at boligene ikke skulle ha institusjonskarakter. Dette er fortsatt en føring fra staten, og skal være retningsgivende for kommunene".

(BJARNE HÅKON HANSEN, TIDLIGERE HELSEMINISTER, HØSTEN 2008. SKREVET I SAMRÅD MED BARNE- OG LIKESTILLINGSMINISTEREN OG KOMMUNAL- OG REGIONALMINISTEREN).

Trondheim med omsorgsghetto

Idet Samfunn for alle går i trykken kommer det melding om at det også i Trondheim planlegges en omsorgsghetto for 48 personer.

Her er det er snakk om avlastingstilbud for ungdom med utviklingshemning, multifunksjonshemning, korttidsopphold for personer med psykiatriske lidelser, trygghetsplasser for personer som er i psykisk krise, botilbud for unge som tidligere har motatt tjenester fra barnevernet og avlastning for ungdom med funksjonshemning!

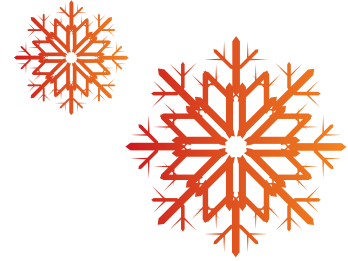
Sakspapirene finner du på www.nfunorge.org

Småstoff

Overgrepssaker

Rettsikkerheten til personer med utviklingshemning er for dårlig i overgrepssaker. I en rapport fra Nordlandsforskning kommer det fram at politi og rettsapparat mangler kunnskap om personer med utviklingshemning, og ikke tar dem på alvor. Undersøkelsen er utført av Tina Luther Handegård og Terje Olsen. - Vi vet fra før at det er vanskelig å nå frem i rettsapparatet med saker som gjelder seksuelle overgrep. Hvis man i tillegg har utviklingshemning er det enda verre, sier Handegård i en kommentar til NRK.

Sanksjonsmuligheter det eneste som duger

- Det fjerde nasjonale tilsynet med opplæringsfeltet bekrefter at rettsforholdene på opplæringsfeltet fortsatt er svært urovekkende. Ulovlige forhold ble avdekket i 67 prosent av tilsynene. Det eneste som duger for å motvirke dette, er å gi tilsynsorganet sanksjonsmuligheter. I så fall vil vi nok oppleve økt interesse for å følge lovverket.

Det mener NFUs forbundsleder Jens Petter Gitlesen. Han minner om at skoleeierne fikk frist til 1. august med å rette opp de ulovlig påviste avvikene. - Da vi var kommet fram til 21. september, hadde kun 40 prosent av dem rapportert at de hadde gjort det. Opp-

læringsloven fungerer nå på ellefte året. Mange av bestemmelsene er adskillig eldre. En skulle forventet at skoleeiere for lengst hadde lært å forvalte lovverket. I år var tilsynet knyttet til paragraf 8-2 og 13-10. Disse bestemmelsene gjelder forsvarlig gruppestørrelse og kravet om et kvalitetssikringssystem.

Rekorden i lovbrudd ble nådd i 2007. Da var regelverket for spesialundervisning tema for tilsynet. Det ble den gang påvist ulovligheter i 90 prosent av tilbudene som ble vurdert.

Gitlesen siterer fra 2008-rapporten: "Ingen av fylkeskommunene oppfylte lovens krav til forsvarlig system for oppfyllelse av elevens rett til minste årstimetall. I det felles nasjonale tilsyn hadde hele 86,1 prosent av skoleeierne avvik".

- Det står også: "De felles nasjonale tilsyn har de siste tre årene vist at skoleeierne i marginal utstrekning er kjent med eller følger regelverket. Tallene taler for seg selv. Det er bekymringsfullt

at skoleeierne ikke tar større ansvar for å oppfylle lovens bestemmelser".

Tar hardere i

Gitlesen påpeker at Utdanningsdirektoratet i årets rapport tar enda hardere i. - Nå foreslår direktoratet at det skal foretas en gjennomgang, presisering og større detaljeringsgrad i opplæringsloven. Direktoratet vurderer også betingelser for å styre gjennom lovregulering.

Jens Petter Gitlesen mener at selv om opplæringsloven er uklar på noen punkter, kan uklare lover ikke være hovedforklaringen på skoleeieres manglende lovlidighet. - Tilsynet i 2007 viste at mange elever med spesialundervisning manglet sakkyndig vurdering, enkeltvedtak og individuell opplæringsplan. Slike mangler kommer ikke av vanskelige eller uklare lovtekster. De forteller til gjengjeld om forvaltere som ikke ønsker eller evner å følge lovverket. Mot slike forhold er det nytteløst med klarere tekst. Da er det som nevnt kun sanksjonsmuligheter som duger.

Advokat Petter Kramås

ADVOKATFIRMAET HESTENES OG DRAMER & CO

Vi har bred erfaring i saker som gjelder utviklingshemmede:
Sosial- og helsetjenester, trygd, spesialundervisning, erstatning, arbeidsrett, arv og testament mv.

Besøk oss på våre nettsider - www.hestenesdramer.no

Her finner du også nyttig informasjon, artikler og lenker.

Ta gjerne kontakt for en uforpliktende samtale – eller send oss et brev eller en mail!
Ingen kostnader før vi har avtalt oppdrag. Vi kan søke om fri retts hjelp for deg.

HOVEDKONTOR: Møllergaten 4, 0179 Oslo, telefon 24 14 53 50
FILIAL I SON / AKERSHUS: Storgaten 54, 1555 Son, telefon 64 95 04 13
petter.kramaas@hestenesdramer.no

Løftebrudd i særklasse

Bergen bystyre har gjort mange vedtak om å bygge boliger til personer med utviklingshemning.

Det siste vedtaket ble gjort i 2007. Det ble sagt at det skulle bygges 225 boliger før 2010 er over.

Inntil nå er det bare bygget 39 boliger.

Tom Skauge i Bergen lokallag sier at det fortsatt vil stå 30 personer i kø i 2015.

Langtidsplanene som Byrådet har gitt til Bergen bystyre kan tyde på det.

Snart 20 år etter HVPU-reformen står fortsatt 135 mennesker med utviklingshemning i kø for å få bolig i Bergen kommune. Med dagens byggetakt vil boligkøen i Bergen først være avviklet i 2020. Vi er blitt lurt av fagre løfter i så mange år at nye planer ikke gjør inntrykk på oss lenger.

Lederen av NFU Bergen lokallag, Tom Skauge, karakteriserer boligbyggingen i Vestlandets hovedstad som et løftebrudd i særklasse. - Unge voksne bergensere med utviklingshemning kan i dag ikke planlegge å flytte hjemmefra til egen bolig. Ventetiden blir for lang. Dette representerer en alvorlig krise for de mange familiene som rammes.

Skauge minner om at NFU etter å ha presset frem en situasjonsrapport tidlig på 1990-tallet, fikk gjennomslag for at Bergen kommune skulle bygge mellom 200 og 250 boliger innen 1997. - Det skulle gi alle mennesker med utviklingshemning i Bergen egen bolig.

Gjentatte prinsippvedtak

Da 1997 gikk over i 1998, manglet det fortsatt over 200 boliger. For få år siden varsløt kommuneadministrasjonen at så mange som 60 personer med utviklingshemning hadde et akutt behov for bolig. Fram til i dag har Bystyret fattet gjentatte prinsippvedtak om å bygge boliger til alle. Det femte og foreløpig siste løftet ble vedtatt i 2007. Da ble det sagt at det skulle bygges 225 boliger innen utgangen av 2010.

Kun 39 er pr. dags dato blitt bygget. Byrådet hevder samtidig at ytterligere 44 boliger er bestilt og skal bygges til neste år. - Vi er imidlertid blitt lurt av fagre løfter i så mange år at nye planer ikke gjør inntrykk på oss lenger. NFU kjenner ingen andre kommuner i landet som pr. i dag har 135 mennesker med utviklingshemning i boligkø vel 20 år etter HVPU-reformen.

Tom Skauge viser til at det fortsatt vil stå 30 personer i kø i 2015 med de langtidsplanene som Byrådet nå har presentert for Bergen bystyre. - Med henvisning til at Bergen kommune aldri følger sine langtidsplaner overfor denne målgruppen regner vi ikke med at boligkøen er borte før tidlig i 2020.

Bergen

NFU Bergen lokallag arrangerte nylig et åpent medlemsmøte om temaene støttekontakt og byombud for personer med utviklingshemning.

Innleder om tilsynsordning for personer med utviklingshemning/byombud var Torill Veбенstad mens Kristin Andresen Soldal fra Høgskolen i Bergen tok for seg temaet støttekontakt.

Hadde/hadde ikke utviklingshemning

Jeg er Anita Olsen, er 31 år og ble som 15 åring erklært utviklingshemmet med en liten hjerneskade. Dette var vondt å få vite om meg selv. Jeg ville være normal. Jeg tenkte – hvorfor meg? Jeg hatet meg selv. Men det sa jeg aldri til noen.

Utviklingshemmet ville jeg ikke være – det var bare dumme folk som var sånn, mente jeg. Jeg var ikke/ville ikke være "dum". Sånn var det fra barneskolen. Jeg oppdaget at noe var feil, men ikke hva. Hjemme ble jeg behandlet vanlig, utenfor hjemmet og på skolen – uvanlig. Jeg fikk lettere lekser, bøker, prøver og gikk både i spesialklasse og vanlig klasse. Det siste likte jeg best.

Jeg ble mye mobbet. Vondt. Jeg brukte briller. Huff! Senere kom ungdomsskolen. Den samme særbehandlingen fikk jeg da og resten av skolegangen. I syvende, åttende og niende klasse gikk jeg på to skoler. Jeg tok en IQ-test som 15 år som fra å være på 52 den gang økte til 85 senere, som er gjennomsnittet for lettere utviklingshemning.

Senere fikk jeg leilighet og flyttet tilbake til Flekkefjord. Jeg fikk mye hjelp – både med meg selv og hverdagen.

Jeg var med i NFU. Der opplevde jeg å bli tatt inn i varmen. Men senere – da jeg ble utredet, sa de at jeg verken har noen synlig skade eller utviklingshemning likevel. Da ble jeg kjempeglad (ikke vondt ment). Jeg har likevel tre diagnoser.

Det var mye hyggelig med å være "utviklingshemmet" også – med NFU, talerstolen, manuskriptene, komme i NFU-bladet, alle møtene, mikrofonene – å bli tatt bilder av osv. All oppmerksomheten, hotell, reiser, kursene, turene.

Jeg arbeidet på pakkeavdelingen på ASVO Flekkefjord. I dag er jeg på ASVO Momentor. Kjempegøy. Men lønna er nå så som så. Jeg er klar over trygda. Men – likevel...

Med vennligst hilsen

Lill Anita Olsen
(Innlegget er forkortet, red.)

*Lill Anita Olsen har sendt oss dette bildet av seg selv.
(Foto: Privat)*

Vår uunværlige

Lillian Mariga har gått av med pensjon. Hun har vært NFUs medarbeider i Afrika i 15 år.

Lillian har reist fra land til land i Afrika i år etter år. Hun har holdt mange kurs for lokallagene der.

En viktig del av jobben hennes har vært å snakke med foreldre om fordommer overfor personer med utviklingshemning.

Lillian har utviklet et program for inkluderende opplæring som blir brukt i flere land den dag i dag.

Takket være dette arbeidet er det stadig flere elever med utviklingshemning som går i vanlige klasser på vanlige skoler.

Lillian Mariga, NFUs medarbeider i Afrika de siste femten årene og vår alles "Mama", har fylt 71 år og går i disse dager av med pensjon. Uten hennes innsats, kompetanse, erfaring og kontaktnett hadde forbundet aldri klart å levere et så godt solidaritetsarbeid i denne regionen.

Alderen til tross – det er likevel ingen grunn til å tro at "Mama" har tenkt å nyte sitt otium og hvile på laubærene. Helsen er det fortsatt ingenting i veien med – og engasjementet og lysten til å arbeide for mennesker med utviklingshemning er like stor. Det er derfor all grunn til å tro at hun vil bli leid inn som konsulent i forbindelse med ulike prosjekter i denne regionen. Det gjelder i hjemlandet Zimbabwe og i de øvrige landene i Afrika der NFU driver sitt solidaritetsarbeid.

Nå som trebarnsmoren, bestemoren, den tidligere sykepleieren og jordmoren ikke lenger er ansatt som NFUs koordinator for prosjekter i det østlige og sørlige Afrika, er det imidlertid opp til interesseorganisasjonene der om de vil bruke henne. Det er allerede kom-

met tilbakemeldinger på at det vil skje – ettersom hun med sin enestående

kompetanse også av afrikanerne blir sett på som uunværlig. Lillian var for

*Utrolig, men sant:
Lillian Mariga er blitt
pensjonist (på papiret..)*

"Mama"

øvrig på et lengre besøk i Oslo nylig der hun bygget opp et arkiv som dermed gjør at NFU fortsatt kan dra nytte av hennes erfaringer.

Med sine i gjennomsnitt 200 reisedøgn har Lillian reist rundt fra land til land i denne kjemperegionen i år etter år, holdt uttallige kurs for lokallag, drevet påvirkningsarbeid og snakket strengt til lokale partnere og myndigheter når hun har ment at de ikke gjør jobben sin.

En viktig del av jobben hennes har også vært å snakke med foreldre om myter og fordommer overfor det å ha en funksjonsnedsettelse. Lillian er en lidenskapelig forkjemper for et inkluderende samfunn – og er ikke redd for å si fra. Det er ikke minst hennes fortjeneste at de forskjellige landenes myndigheter nå satser stadig mer på ulike tiltak for personer med utviklingshemning.

Spesielt inkluderende opplæring har vært hennes "hjerterbarn". Gjennom arbeid for blant annet det britiske Redd Barna og Røde Kors i Zimbabwe har hun utviklet et program på dette feltet som blir brukt i flere land den dag i dag. I kraft av sin kompetanse, ble hun i sin tid også rekruttert som rådgiver for utdanningsmyndighetene i Lesotho. Lærerutdanning, holdningsendring og produksjon av tilgjengelig skolemateriell var noe av det hun jobbet med. Stadig flere elever med utviklingshemning går nå i vanlige klasser på vanlige skoler som et resultat av hennes påvirkningsarbeid. Lillian har også brukt mye tid på å løfte fram personer med utviklingshemning – ved å starte "Aktiv i egen organisasjon" i NFUs søsterorganisasjoner.

Før Lillian nylig dro fra Norge for kanskje siste gang, var det stor fest i NFU med mange takkens ord, gaver som seg hør og bør, gode kaker og ikke minst et kjempefat med kyllingvinger som er "Mamas" desiderte yndingsrett.

Vel blåst, "Mama" – vi møtes nok igjen!

BMK

FRAMskolen på Vallersund Gård

Et toårig lærested for unge voksne utviklingshemmede mellom videregående skole og et aktivt yrkesliv

FRAMskolen setter seg som mål, gjennom to års læring, å kunne gi elev, pårørende og eventuelt den kommunale omsorgstjeneste, innsikt i hvilke muligheter den enkelte elev har i forhold til framtidig boform, videreutdanning og yrkesvalg.

Framskolens tre grunnmotiver:

FORSTÅ VERDEN (undervisning)

- Utforsk verden, nasjonalt og internasjonalt
- De andre og meg selv
- Parforhold og seksualitet
- Teater, drama, sang, musikk, maling og diktskriving
- Utvikle evnen til å uttrykke seg
- Lær å sende e-post og å finne frem på internett

LEVE I VERDEN (bo- og hverdagsferdigheter)

- Pleie av bolig og klær • Planlegging • Gjøre innkjøp
- Lage mat og stelle i stand måltid til hverdag og fest
- Bruk og forståelse av penger og regnskap
- Tid og tidsbegreper

ARBEIDE I VERDEN (i verkstedene)

- Arbeid i bakeri • Veve i veveriet • Samle urter
- Arbeide med i husholdningen
- Arbeide med i jordbruk og gartneri

Fritid og friluftsliv

- Friluftaktiviteter på sjøen og i fjellet. Opplæring i ridning, båtliv og fjellvandring, går også inn som en del av undervisningen.
- Deltagelse i aktiviteter i nærmiljøet.
- Uforpliktende samvær, dans og lek.

Det første året bor elevene på internat.

Det andre året bor elevene mer selvstendig.

For nærmere informasjon (helst mellom 12.00 og 14.30):

Dag Balavoine eller Hanna Schmeding

Telefon 72 52 70 80/99 60 88 10

Du kan også skrive til framskolen@camphill.no eller
FRAMskolen på Vallersund Gård, 7167 Vallersund

FRAMskolen – fra livet i familie og skole, til et liv som voksen

Feilslått politikk

Rådmannen i Fredrikstad foreslår å slå sammen boveiledningstjenesten og de fem dagsentrene for at det skal bli billigere å drive for kommunen.

Da vil kommunen spare 10 millioner kroner i 2010.

Tore Leif Gundersen er veldig kritisk til forslaget.

Han er hovedtillitsvalgt i LO og Fagforbundet i Fredrikstad.

Jurister i Fagforbundet vil nå undersøke om det er lovlig med kuttene som er foreslått.

AV: BITTEN MUNTHE-KAAS

Flertallet i Fredrikstad kommunestyre kutter i eiendomsskatten samtidig som politikerne svinger sparekniven over tjenestetilbudet til svake grupper. De foreslåtte innsparingene vil ikke minst gå ut over mennesker med utviklingshemning, som i sin fortvilelse nå tar kontakt med NFU for å få hjelp.

Et av rådmannens forslag er å spare 10 millioner kroner i 2010 på å slå sammen boveiledningstjenesten og de fem dagsentrene for å utnytte både ansatte og ressurser bedre. Dette tar hovedtillitsvalgt i LO og Fagforbundet i Fredrikstad, Tore Leif Gundersen, skarp avstand fra. Han har koblet inn jurister i Fagforbundet sentralt for å få en lovlighetsvurdering av de varslede kuttene.

I en samtale med Samfunn for alle gir han uttrykk for at forslaget er urealistisk og viser til at flere personer med utviklingshemning allerede har fått sitt tjenestetilbud kuttet med henvisning til kommunens dårlige økonomi. - Det siste er ulovlig. Det første er naivt og basert på en feilslått politikk. En kommune kan ikke driftes som en bedrift.

Her handler det om helt andre verdier enn de som skal selges.

Den profilerte fagforeningsmannen er oppgitt over flertallspolitikken i kommunestyret – representert ved alliansen FrP, Høyre, KrF og Venstre. Han reagerer sterkt på de foreslåtte kuttene som allerede rammer de aller svakeste gruppene hardt og vil bli enda verre i 2010. - Flertallet vant etter min mening på sitt løfte om å kutte i eiendomsskatten for to år siden. Nå ser vi den politiske kursen deres i full utfoldelse, og nå begynner det for alvor å svi.

Gundersen jobber nå intensivt for å få utsatt denne saken – ettersom det er mindretallets klare oppfatning at denne samordningen er brudd på både arbeidsmiljølov og tariffavtale. - Forslaget er ikke begrunnet i en konsekvensanalyse, men ut fra argumentene til en useriøs politisk ledelse. Det hjelper også lite at politikerne har bestemt at ingen skal sies opp i kommunen som følge av kuttene. Dette betyr at de som blir overflødige i kommunens dagtilbud for funksjonshemmede (ODA) må omplasseres til andre stillinger internt. De blir i så fall sendt

til omstillingsseksjonen der det er lite å tilby. Til syvende og sist blir det slik at ressursene bare flyttes rundt uten at man sparer noe som helst. Vi vil derfor vite hva denne omorganiseringen i realiteten vil bety for både brukerne og de ansattes arbeidsdag, presiserer Leif Ole Gundersen.

Tore Leif Gundersen fra Fagforbundet/ LO krever at det vises til beregninger når viktige avgjørelser skal tas. (Foto: Ole Martin Grav, Fredrikstad Blad)

Kuttene

Det var i det siste bystyremøtet før sommeren at FrP og de andre flertallspartiene i Fredrikstad vedtok kutt i inneværende års budsjett med 27,9 millioner kroner. Kuttene som skal få 2009-budsjettet i balanse, ble fordelt på de ulike etatene. Hele kostnadsbruken i dagtilbudet for mennesker med funksjonsnedsettelse og boveiledningstjenesten skal vurderes. Allerede før kommunestyret har fattet sitt endelige vedtak har flere av de mest hjelpetrengende personene med utviklingshemning både fått redusert tjenestetilbudet hjemme og har mistet fritidstilbud som har bestått i sang, rideturer, turer i skog og mark, svømming og annen sosial trening.

Saken skal opp til endelig behandling i kommunestyret i desember. Vi kommer tilbake til hva politikerne bestemmer seg for i neste utgave av Samfunn for alle.

FrP-politiker Bjørnar Laabak - i heisen.
(Foto: Kjell-Kristian Sikkeland, Fredrikstad Blad)

Speilfølelsen

Fremskrittparties leder i Fredrikstad, Bjørnar Laabak, går ikke av veien for å trekke de lange linjene. Han bruker følgende historie om heisene på Manhattan for å gi sine bysbarn samme "speilfølelse" som skyskraperbeboere når de skal forholde seg til politikernes kutt i tjenestetilbudet. På den måten vil han gi dem opplevelsen av like gode kommunale tjenester – men til en billigere penge:

"Eieren av en skyskraper på Manhattan fikk klager fra beboerne som mente at heisen gikk for langsomt. Men i stedet for å kjøpe inn kostbare nye motorer til heisen, monterte eieren speil. Da opphørte klagen. Det egentlige problemet var nemlig ikke at heisen var langsom, men at brukerne oppfattet den som altfor langsom. Speilene gjorde at folk opplevde heisturen annerledes."

(KILDE: FREDRIKSTAD BLAD)

- Ulovlig!

- NFU har fått henvendelser om at personer med utviklingshemning i Fredrikstad allerede har fått kutt i tjenester som blant annet skal bidra til at de får en aktiv og meningsfylt tilværelse. Dette er i strid med formålsparagrafen i Sosialtjenesteloven.

Juridisk rådgiver i NFU, Ivar Stokkereit, viser til at de henvendelsene om nye vedtak fra Fredrikstad kommune som NFU har fått, er begrunnet med kommunens dårlige økonomi. - Det holder ikke. Vedtak kan kun fattes i henhold til den enkeltes behov for tjenester. Vår jobb er å veilede og gi råd til de som tar kontakt. Vi oppfordrer nå de som rammes av kutt i sitt tjenestetilbud om å klage – til tross for at det er en omstendelig og tidkrevende prosess som kommunene erfaringsmessig gjør sitt ytterste for å trenere. Poenget er likevel at desto flere som gjør det, desto enklere blir det å argumentere for at nasjonale myndigheter må gjøre noe med dagens klage- og tilsynsordninger, presiserer Ivar Stokkereit.

Munnkurv

De foreslåtte kuttene innen sosial og omsorg i Fredrikstad har fått bred omtale i lokalpressen. Flere ansatte i kommunen har gitt uttrykk for sin misnøye med de varslede nedskjæringene i media. Nå har de fått munnkurv og kan ikke uttale seg til pressen lenger.

NFU i Zanzibar

Khamis Faki fra Zanzibar har utviklingshemning. Han deltok på landsmøtet til NFU nylig. Han gikk i vanlig klasse på vanlig skole i landet sitt.

Det blir mer og mer normalt å inkludere elever med utviklingshemning i vanlige klasser på Zanzibar.

NFU hjelper vår søsterorganisasjon i Zanzibar med organisasjonsutvikling og inkluderende opplæring.

Dette arbeidet er med på å styrke rettighetene til personer med utviklingshemning.

Organisasjonsutvikling og inkluderende opplæring er de to områdene NFU satser på i sitt bistandsarbeid i Zanzibar.

Juridisk rådgiver i NFU, Ivar Stokkereit, har det faglige ansvaret i forbundet sentralt for de to prosjektene som drives i samarbeid med ATLAS-alliansen. Styrkingen av NFUs søsterorganisasjon Zanzibar Association for People with Developmental (ZAPD) ble startet i 2002.

Utdanningsprosjektet kom i gang i kjølvannet av Operasjon Dagsverk i 2004 og drives i samarbeid med landets utdanningsdepartement.

Stokkereit viser til NFUs over 40 år lange erfaring som interesseorganisasjon i Norge. - De erfaringene vi har fått gjennom disse årene, forsøker vi å videreformidle slik at de kan lære av våre suksesshistorier og unngå å gjøre feil som NFU har gjort. Dette arbeidet er i stor grad med på å styrke rettighetene til personer med utviklingshemning. På samme måte som i Norge bygges det nå også opp en egen arena for personer med utviklingshemning i ZAPD – som tilsvarer ”Aktiv i egen organisasjon” i NFU. – Vår tidligere forbundsleder Helene Holand er sentral i dette arbeidet.

En av de aktive i nettopp denne organisasjonen, Khamis Faki, deltok på NFUs landsmøte nylig. Han gikk i vanlig klasse på skolen – i kjølvannet av NFUs utdanningsprosjekt. Inkludering av elever med utviklingshemning i vanlige klasser i Zanzibar blir stadig mer utbredt.

- Vi håper nå både å kunne bidra til å

styrke både ZAPD ytterligere og ikke minst fortsette arbeidet med å få enda flere barn og unge med funksjonsnedsettelse inn på vanlig skole. NFU har derfor søkt NORAD om støtte til finansiering av de to prosjektene i ytterligere fem år. Vi regner med å få svar på disse søknadene på nyåret, sier Ivar Stokkereit.

BMK

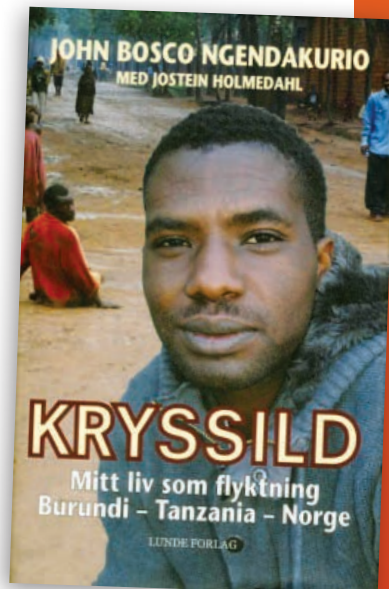
Khamis Faki, Ali Mwadini og Wandema Fundogoro fra NFUs søsterorganisasjon i Zanzibar forevige i Tønsberg under NFUs landsmøte.

Kryssild

John Bosco Ngendakurio har vært i helvete. Leser søker bok har gitt støtte til utgivelsen av hans lett tilgjengelige biografi der han forteller om det verste et menneske kan oppleve.

13 år gammel måtte John flykte fra alt han kjente etter å ha sett familien sin bli drept av mennesker han hadde kjent hele livet. Striden i det afrikanske landet Burundi står mellom hutuer og tutsier. I 1993 tapte tutsiene Burundis første demokratiske valg, og grep til våpen. Det ble starten på en kjede av hevn og mord. De to neste årene ble over 200 000 mennesker drept.

“Kryssild” er en selvbiografi fra en som overlevde. John Bosco var i livsfare uansett hvem han møtte. Moren hans var hutu og faren tutsi. Etter ni år i flyktningleir i Tanzania kom han i 2003 til Norge som flyktning. Nå bor han på Bømlo sammen med kone og barn.

Forfatteren sier om boka:

- Det er viktig at nordmenn leser Kryssild. For er det sikkert at dere forstår oss flyktninger hvis vi, på grunn av vår fortid, gjør noe rart?

John Bosco Ngendakurio (med Jostein Holmedahl)
Kryssild – Mitt liv som flyktning
Burundi – Tanzania – Norge
Lunde forlag 2009

Trusler og vold

- Lang tids nedprioritering av tjenestetilbudene og livsbetingelsene for personer med utviklingshemning resulterer i vold og trusler om vold overfor offentlige ansatte. NFU er svært bekymret for situasjonen. Et hvert slikt tilfelle er et for mye.

Det sier NFUs forbundsleder Jens Petter Gitlesen i en kommentar til den nylig publiserte og mye omtalte FAFO-rapporten som viser at 60 prosent av ansatte innen tjenester for utviklingshemmede, barnevernskontorer og barnevernsinstitusjoner har vært utsatt for vold eller trusler om det. Gitlesen mener samtidig at regelverket som skal sikre personer med utviklingshemning gode livsbetingelser og forhindre farlig atferd, stort sett er bra. - Problemet er at regelverket ofte brytes i kjølvannet av ansattes manglende kompetanse og underbemanning. Det faktum at mange utviklingshemmede lever en isolert tilværelse i lukkede og store bofellesskap skaper dessuten både uverdige livsforhold for den enkelte og et uakseptabelt arbeidsmiljø for de ansatte, understreker Jens Petter Gitlesen.

Han mener derimot at vold og alvorlige trusler om vold ville fått liten utbredelse blant personer med utviklingshemning hvis regelverket hadde blitt fulgt. - NFU håper derfor at FAFO-rapporten vil bidra til at langt flere kommuner oppfyller kravene i både arbeidsmiljø- og helse- og sosiallovgivningen, presiserer Jens Petter Gitlesen.

Mastergrad

Høgskolen i Nord-Trøndelag (HiNT) tilbyr i samarbeid med Høgskolen i Sør-Trøndelag et mastergradsstudium i psykisk helsearbeid med valgfri fordypningsmodell på utviklingshemning og psykisk helse. Studiet har til hensikt å gi en klinisk kompetanse i psykisk helsearbeid bygd på erfaringsbasert kunnskap og forskning. Et sentralt prinsipp er at den kompetansen som studentene utvikler, skjer i samarbeid med det kliniske feltet.

Les mer på www.hint.no

Salamanca-erklæringen

400 personer fra hele 58 land var nylig samlet i Salamanca i Spania for å markere 15-års jubileet for Salamanca-erklæringen. Erklæringen fra UNESCOs konferanse i 1994 var et internasjonalt vendepunkt i kampen for at elever med nedsatt funksjonsevne skal ha rett til verdifull skolegang på nærskolen. I erklæringen ble det lagt vekt på at nærskolen er forpliktet til å gi god, tilrettelagt undervisning også for elever med særskilt behov, slik at ingen elever må gå i segregerte spesialskoler.

En av innlederne var Mia Farrah (bildet). Hun er i styret i Inclusion International og kommer fra Libanon. Hun var krystillklar i sin tale til konferansedeltakerne om hvilke vonde konsekvenser det har for den enkelte som person å måtte gå på spesialskole med "mangel på venner og selvstendighet, stigmatisert og mangel på tilhørighet i nærmiljøet". Hun mente vi alle burde kjempe hardt for at Salamanca-erklæringen skal bli en realitet verden over.

Situasjonen er fremdeles skremmende. Ifølge UNESCO er det fortsatt 77 millioner barn som ikke har tilgang til skole. Disse befinner seg først og fremst i verdens mest fattige land. Minst en tredjedel av dem har nedsatt funksjonsevne. Bare 5 prosent av elever med nedsatt funksjonsevne fullfører videregående.

Det kom også tydelig fram på årets konferanse at så å si alle land er langt unna å nå målsettingen om en inkluderende skole. Samtidig ble det presentert mange gode eksempler på skoler og regioner som har lyktes.

I Norge har vi hatt en inkluderende skole på papiret siden 70-tallet. SAFO orienterte imidlertid om den senere tids oppblomstring av spesialskoler og klasser på konferansen. Det ble vist til at vi i dag har nesten 100 spesialskoler, der nærmere 34 000 elever her i landet får det meste av sin undervisning i små grupper eller alene. Dette forbausset mange på konferansen ettersom Norge blir sett på som en spydspiss for inkludering internasjonalt.

Et av SAFOs viktigste innspill i forbindelse med høringen av Midtlyng-utvalgets utredning (om de norske spesialpedagogiske støttesystemer), er at spesialskolene må avvikles. De bidrar til at mange nærskoler fraskriver seg ansvaret for å gi inkluderende opplæring til alle elever, og at mange barn holdes utenfor fellesskapet. Norge var et av landene bak Salamanca-erklæringen i 1994. Ennå har vi ikke klart å oppfylle dens forpliktelser. SAFO jobber nå opp mot Kunnskapsdepartementet for at sentrale myndigheter skal ta de nødvendige grep for at alle elever skal høre hjemme i nærskolen og lokalmiljøets fellesskap.

Det er et tankekors at NHF og NFU samtidig kjemper videre i sitt internasjonale solidaritetsarbeid for at elever med nedsatt funksjonsevne i blant annet Malawi, Zanzibar og Uganda skal få mulighet til å gå på skole og ikke blir utelatt når skoleklokka ringer inn for andre barn.

Bettina Thorvik forevige sammen med styremedlem i Inclusion International, Mia Farrah.

Syv bøker

Samordningsrådet (SOR) har tatt initiativ til en serie på syv bøker om utviklingshemning. Den første boka, "Utredning og diagnostisering", kom ut i fjor. Den har fått gode anmeldelser, og første opplaget er snart utsolgt. Tidligere i år kom boka "Utviklingshemning og habilitering – innspill i habiliteringsprosessen". Neste år kommer det en til om årsaker til utviklingshemning og konsekvenser knyttet til sjeldne og mindre sjeldne syndromer. De tre bøkene gis ut av Universitetsforlaget. I 2011 gis det ut ytterligere fire bøker.

Les mer på www.samordningsradet.no

Samhandlingsreformen

8. og 9. februar 2010 arrangerer SOR og NFU konferanse om Samhandlingsreformens konsekvenser for personer med utviklingshemning. Tittelen er "Samhandlingsreformen, også for funksjonshemmede? Rett behandling – på rett sted – til rett tid – konsekvenser og muligheter for funksjonshemmede med habiliteringsbehov".

Les mer på www.samordningsradet.no

Konferansen

Samordningsrådet arrangerer konferansen "Mestring av sinne, frustrasjon og fortvilelse – håndtering av utfordrende atferd hos personer med utviklingshemning" i Bergen i dagene 8. og 9. april neste år.

Konferansen er praktisk rettet, og aktuell for alle som arbeider for personer med utviklingshemning. Fagfolk fra Norge, Danmark og Storbritannia skal redegjøre for sammenhenger og metoder for å forebygge og håndtere forhold knyttet til sinne hos personer med utviklingshemning.

Det står mer på www.samordningsradet.no

Regionlag i Østfold

Med unntak av Moss er lokallagene i NFU Østfold lagt ned. Det er i stedet etablert et regionlag med Greta Sandli som leder. Med seg i styret har hun nestleder Gerd Sissel Møller, sekretær Kirsten Viskum, kasserer Anita Lyngmo, studieleder Jørn Nilsen og styremedlemmene Lillian Gulbrandsen og Ann Kristin Lied.

Statsbudsjettet

- Statsbudsjettet forsterker den uheldige tendensen med store omsorgskomplekser, sier NFUs forbundsleder, Jens Petter Gitlesen, til tidsskriftet Fontene. Gitlesen presiserer at omsorgsbolig kan være et godt alternativ for mange mennesker, for eksempel i en kort periode på slutten av livet. - Problemet med å plassere personer med utviklingshemning i slike boliger er at tjenestene tilpasses boligen. Dermed mister man muligheten for individuelt tilrettelagte tjenester. En slik politikk bidrar til å skape parallelle samfunn, mener Gitlesen. Les hele intervjuet på www.fontene.no

Om å gjøre hverandre sterkere

Det har nettopp vært en stemme-høring konferanse for personer med utviklingshemning i Akershus. Tanken bak stemme-høringen var at personer med utviklingshemning selv kunne velge hva de ville snakke om.

På selve konferansen fikk ingen andre slippe inn.

Livserfaringen til personer med utviklingshemning er ikke som livserfaringene til folk flest.

På stemme-høringen kunne deltakerne snakke åpent om sine livserfaringer. Konferansen ble et viktig møte mellom mennesker i samme livssituasjon.

- . Bli hørt
- . Bli lyttet til
- . Bli godtatt

Dette var mottoet for Norges første stemme-høring nylig "av-med-om-til" personer med utviklingshemning. Arrangører var Askergruppen for utviklingshemmede, BroBygger-Ligaen og Rådgivningsgruppen i Bærum – som de to siste årene har arbeidet for å få til denne konferansen. Her lukket deltakerne med utviklingshemning dørene for personer uten utviklingshemning, som dermed ikke fikk mene noe om det som kom fram i plenum. Tvert i mot – hensikten med stemme-høringen var nettopp at deltakerne selv skulle velge hva de ville sette ord på – og ikke minst hvordan. Et viktig samvær mellom mennesker i samme livssituasjon – som skulle bidra til å gjøre den enkelte sterkere.

Betydningen av at personer med utviklingshemning har en egen arena med selvhjelp, samhold og fellesskap fikk arrangørene et klart bevis for i påmeldingsperioden. Flere av deltakerne hadde store problemer med å slippe ut av "jungelen" av miljøarbeidere i "boligene" for å kunne delta på stemme-høringen!

Leder av BroBygger-Ligaen og pressekontakt, Astrid Kvisvik, minnet i

Deltakere på Stemme-høring 2009 i en pause før de igjen lukket dørene til plenumsalen.

en samtale med Samfunn for alle om at livserfaringene til personer med utviklingshemning stort sett er svært annerledes enn for folk flest. - Stemme-høringen skal bidra til at deltakerne skal få sette ord på hvordan og diskutere dette nærmere – noe vi vet at mange har et stort behov for.

Noen få betrodde støttespillere uten utviklingshemning var riktignok til stede på høringen – men kun for å ta seg av det praktiske som å skrive referat, filme, fotografere, lage mat, rydde, osv.

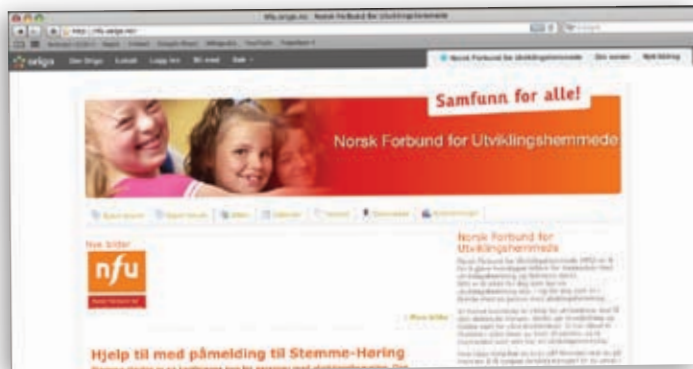
Til tross for at flere av deltakerne ikke hadde møtt hverandre tidligere, var stemningen allerede etter første pause så god at noen, som hadde tenkt å sove

hjemme, ga beskjed om at også de ønsket å overnatte.

Hva som ellers skjedde på konferansen, vites ikke. Det skal utarbeides en rapport – som blant annet skal inneholde et klart mål som styret i BroBygger-Ligaen skal arbeide videre med.

Ideen til denne samlingen hadde arrangørene hentet fra ULF – Utdviklingshæmmedes Landsforbund i Danmark, som har arrangert tilsvarende konferanser siden 1993.

Samfunn for alle kommer tilbake til vedtakene som ble fattet på stemme-høringen i neste nummer.

NFU-grupper på Origo

For de som ikke vet det: På nettstedet Origo er det nå etablert to NFU-grupper. Den ene har adressen <http://nfu.origo.no> – den andre <http://nfu-intern-origo.no>. Her kan deltakerene komme til orde med erfaringer, meninger, synspunkter og debatt.

Diskusjonsgruppen nfu.origo.no er åpen. Alle kan melde seg inn, skrive innlegg og følge med på det som skjer der. Det er bare å klikke seg inn på <http://nfu.origo.no> – så er du inne.

Intern-gruppen er derimot lukket og øremerket aktive medlemmer i NFU eller medlemmer som har spesielle interesser i å følge med. Her er forbundsleder Jens Petter Gitlesen en av gjengangerne. Vår nye forbundsleder bruker dette forumet til utspill og diskusjon om spørsmål av interesse for organisasjonen, og skriver at han betrakter det som et middel i en demokratiseringsprosess og som et politisk verksted. Gitlesen orienterer dessuten leserne her fortløpende om sitt arbeid som NFUs øverste tillitsvalgte.

Stadig flere tillitsvalgte har blitt medlemmer etter at denne diskusjonsgruppen ble åpnet nylig. Alt som publiseres her, forblir mellom dem.

Spesialgrupper

I tillegg til de to NFU-gruppene er det etablert et diskusjonsforum om Midtlyng-utvalgets utredning der mange sider ved spesialundervisningen er vurdert. Det vil trolig bli etablert flere slike "spesialgrupper" i forbindelse med spesielle saker som er aktuelle i tiden. Det kan dreie seg om offentlige utredninger, stortingsmeldinger, proposisjoner eller andre viktige saker som NFU har interesse av. Siktemålet med slike grupper er blant annet å få frem argumentasjon, involvere politikere, forvaltere, media, forskere og andre.

Vertene i <http://nfu-intern-origo.no> er landsstyremedlemmene Anita Tymi, Jens Petter Gitlesen, Vidar Haagensen, Grete Müller og Lillian Sundsdal. Begge Origo-gruppene er et resultat av privat initiativ og er ikke et resultat av organisatorisk behandling.

permobil

X850 NÅR DU VIL KJØRE LITT LENGRE

STERKERE OG RASKERE
For tøff kjøring ute.

www.permobil.no

Tellus TV

Tellus TV viste nylig intervju med en innsett med utviklingshemning. Seerne møtte også en gjeng som vet hva de kan gjøre på fritida i tillegg til vokalist og skuespiller Håvard Bakke. Det er heller ikke lenge siden forbundsleder Jens Petter Gitlesen var på skjermen. Sendingene kan ses på www.tellustv.no

De går på Frikanalen torsdag kl. 17.00, med reprise fredag kl. 14.00.

Professor!

Leder av Nasjonalt Kompetansesenter om Utviklingshemning (NAKU), Karl Elling Ellingsen, er tilsatt som professor innen funksjonshemning og deltakelse ved Høgskolen i Harstad. Professoratet han skal fylle, er knyttet opp til master i Funksjonshemning og deltakelse, som høgskolen håper å kunne starte opp neste år. Ellingsen tiltrer ved HiH så snart det praktisk lar seg gjøre i 50 prosent stilling.

Vi gratulerer!

Avhandling

Oddbjørn Hove disputerte nylig ved Universitetet i Bergen med en avhandlingen. Som dreide seg om at personer med utviklingshemning ofte ikke får hjelp for psykiske vansker. Klinikere mangler gode metoder og verktøy for kartlegging av symptomer på psykiske lidelser for denne gruppa. Hove har i sin forskning utarbeidet instrumenter for kartlegging av symptomer på psykiske lidelser.

"Samfunn for alle" – en fin julegave!

Jeg bestiller 1 års gaveabonnement på "Samfunn for alle" 2010, kr 400,- (5 utg.)

Ditt navn og adresse (regningen sendes til denne adressen)

Navn: _____

Adresse: _____

Postnummer og sted: _____

Telefon og e-post: _____

Bladet skal sendes til:

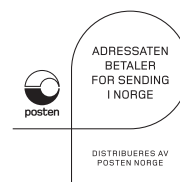
Navn: _____

Adresse: _____

Postnummer og sted: _____

Klipp ut og send inn! Kan også bestilles på mail: post@funorge.org eller tlf. 22 39 60 50

nfu

**Norsk Forbund for
Utviklingshemmede**
Svarsending 1225
0090 Oslo

Ønsker du deg jobb?

Kunne du tenke deg å jobbe som støttekontakt for en eller flere personer i Gjøvik kommune?

Vil DU bety noe helt spesielt for en ungdom eller voksen?
Du må være fylt 18 år, og det er en fordel at du har førerkort og bil til disposisjon.

Lønn og utgiftsdekning er ikke så dårlig som du tror, du vil bli overrasket.

Jobben gir deg mye, og kan ikke bare måles i kroner og øre – du får mye mer igjen:

- Du hjelper din venn til positiv fritid.
- Du kan få nyttige erfaringer og fine sosiale utfordringer.
- Men fremfor alt – du treffer mange hyggelige mennesker.

*Høres dette interessant ut?
Ta kontakt for en uforpliktende prat!*

Kontakt kulturkontoret
i Gjøvik kommune, Solvor Sandmark,
tlf. 61 18 96 39 eller 46 91 15 98. E-mail:
solvor.sandmark@gjovik.kommune.no

Gjøvik kommune
Kultur og fritid

Det blir et stort og spennende program, gjester fra inn- og utenland, foredrag, workshops, debatter og en flott ungdomskonferanse. Velkommen til Bergen!
Mer info på våre nettsider:

www.lk2010.no

LK2010, c/o Skauge forlag, Vestre Torggtate 1, 5015 Bergen.
Telefon: 55 33 21 52. E-post: gunn@skaugeforlag.no
Konferansen arrangeres av Ups & Downs Hordaland på oppdrag fra Norsk Nettverk for Down syndrom (NNDS).

Bank.
Forsikring.
Og deg.

Sparebanken HEDMARK

 Tromsø kommune

Informasjon om kommunen finner du på
www.tromso.kommune.no

Telefon 777 90000

frantz.no

VÅRE LINJER:
 Kunst og Håndverk
 Friluftsliv og Idrett
 Arbeidstrening
 Fritidsledelse
 Media
 Hest
 Flexi

 Find us on Facebook
 Follow us on Twitter

PEDER MORSET folkehøgskole

tlf: 73 81 20 00 - mail: pmf@pedermorset.no - msn: msn@pedermorset.no

BLI DEN DU ER! pedermorset.no

Vi tilbyr deg et handikapvennlig alternativ

Volkswagen Caravelle

Heis montert bak Heis montert siden Rullestolrampe

Skien Bil AS

Telemarksveien 61 Man.-fre.: 08.30 - 16.30
 3734 Skien Tor.: 08.30 - 19.00
 Telefon: 35 91 55 55 Lør: 10.00 - 14.00

Ta kontakt med Jan Øyvind Hansen for en uformell prat på telefon 35 91 55 58

Offisiell leverandør til Norges Skiforbund

Gåla – et eventyr for barn, et paradys for voksne

Gåla er et snøsikkert område med løyper av landslagskvalitet, ideelt for tidlige treningsamlinger. Fra Gåla går det langrennsløyper i variert terreng, fra trivelige skogsløyper til mer krevende høgfjellsløyper – 630 km. totalt. Mange løyper er lagt opp som rundløyper. Skiskytterarena med 10 kombiskiver. Overnatting i koselig hotell, hytter og leiligheter.

Velkommen til Gåla!

Gåla i Gudbrandsdalen - 2646 Gåla - Tel. 61 29 76 65 - booking@gala.no
www.gala.no

ThyssenKrupp Monolift AS

ThyssenKrupp

Tilgjengelighet til alle bygninger

ThyssenKrupp Monolift AS er Norges ledende leverandør av heiser for bevegelseshemmede. Vi leverer stolheiser, rullestolheiser, løfteplattformer og vertikalheiser av ulike typer. Heisene kan tilpasses ulike krav og ønsker. Enten du har en rett trapp eller en trapp med sving – vi har løsningen. Våre heiser kan installeres både inne og ute. Ta kontakt med oss eller en av våre representanter så vi i sammen kan finne en løsning som passer for deg.

Tlf: 23 17 37 00

Fax: 23 17 37 02

e-mail: monolift@monolift.no

www.monolift.no

Ferie-/weekendturer

for mennesker med ledsagerbehov

Sommeren 2010 arrangerer Norsk SAMSON feriereiser i Norge og Hellas. Varighet 1–2 uker. Avreisedatoer for neste sommer er klare. Se våre nettsider om deltagerens opplevelser i fjor!

Norsk SAMSON driver også avlastning hele året, også i skolens ferier.

Vi formidler også reiser til Baan-Sabajai i Thailand. Det er et lite norsk feriesenter for funksjonshemmede. Senteret har åpent hele året.

Vi vil, tør og kan!

Kontakt oss:

33 45 50 00, samson@norsk-samson.no

Nyheter
2009

Øytex presenterer en helt ny kolleksjon kroppstilpassede, funksjonelle kjøreposer med attraktivt snitt og detaljering.

AktivSit og **KomfortSit** er klimabeskyttende plagg for den kvalitetsbevisste og aktive rullestolbruker.

Sit-serien
for aktive brukere

ØYTEX AS 6917 Batalden
Telefon 57 74 55 20
Telefaks 57 74 54 77
post@oytex.no • www.oytex.no

PORSGRUNN

P.BOKS 1012, 3901 PORSGRUNN

TLF: 35 57 33 00 FAX: 35 57 33 41

STØTTER NFU PORSGRUNN

Nexans Norway AS

- din varmekabel leverandør

www.nexans.no

Alt under samme tak!

110 butikker, stor parkering og rullebånd som bringer deg rundt er bare noen av det som gjør oss til et attraktivt kjøpesenter. Nye Herkules har fokus på handicap-vennlige løsninger, så shoppingen blir enkel for alle.

Fristelsene står i kø

110 butikker • Åpent 9-20 (18) • 1200 gratis p-plasser • www.herkulesenter.no

HØGSKOLEN I HARSTAD
HARSTAD UNIVERSITY COLLEGE

Legg Vår-
konferansen
til Molde!

Nordvestlandets mest spektakulære
Kultur- og Konferansehotel

- Kurs/konferanse for inntil 800 personer i plenum
- Tilsammen 169 rom
- Mange spennende aktivitetsmuligheter

Rica Seilet Hotel

Gideonvn. 2 • 6412 Molde
Tlf: 71 11 40 00 • Fax: 71 11 40 01
E-post: rica.seilet.hotel@rica.no

www.rica.no

Lett å legge - lett i vekt...

Et norsk kvalitetsprodukt fra
NITTEDAL
TORVINDUSTRI A.S
www.nittedal-torvindustri.no
Tlf.: 62 95 58 20 - Fax: 62 95 58 21

Lienv. 41, 3580 Geilo
Tlf: 40 00 52 69

Salg og distribusjon av
trepellets.

www.gbio.no
post@gbio.no

Vi ønsker alle en
**RIKTIG GOD JUL og
ET GODT NYTTÅR**

Jevnaker omsorgs- og rehabiliteringssenter
Ole B: Bergvei 3520 Jevnaker
Tlf: 61 31 59 00

TBU **Telemark
Byggutleie AS**

Tlf: 35 01 97 20 - Mob: 90 66 97 27

Merdevegen 14, 3676 Notodden Fax: 35 01 97 21
Støtter NFU's arbeide

**Maskinentreprenør
Trygve Knutslid**

Liebakkvn.11
3825 Lunde

Tlf: 35 94 76 41

Mob: 991 51 858
Støtter NFU

**HUSNES®
STORSENTER**

Nyåpnet senter
høsten 2008
over 50 butikker

Tlf: 53 47 12 00

 Smurfit Kappa
Norppapp

Hensmoen, 3516 Hønefoss
Tlf. 32 17 22 00 Fax: 32 17 22 01

Bølgepappemballasje, displaymateriell,
pakketeknikk, emballasjerådgivning.

Mur & Pipeservice

•Skorsteiner

- vedlikehold

- rehabilitering

• Peis • Ovner

-Salg og montering

Tillit + Trygghet

908 60 667

INTER-SUN A.S.

Verkstedvn. 8 P.Boks 104
1401 Ski

nicole

DAMEKLÆR

Tlf. 64 85 53 00

Fax. 64 87 56 06

Hytte ved Rasensjøen

med 10 sengeplasser til leie

Med rullestolrampe

Nord-Odal lokallag av NFU

Tlf: 908 78 201

Friskt & Frodig

BLOMSTER - FRUKT - GRØNT

Nedre Torggt. 5, 3050 Mjøndalen

Tlf: 32 27 05 05

FAGFORBUNDET
Porsgrunn

Fagforbundet Porsgrunn støtter NFU lokalt

Tlf. 35 54 72 68 Fax: 35 54 72 10

Ortopediteknikk A/S

Vi har alt innen

ortopediske

hjelpemidler

Ryensvingen 6

0680 Oslo

Tlf. 23 03 56 00

www.ortopediteknikk.no

Vi skaper verdi av kunnskap

Våre tjenester:

- Revisjon
- Skatterådgivning
- Økonomisk rådgivning

Arendal

luellsklev 4
Postboks 103
4801 Arendal

Telefon: 04063

AUDIT • TAX • ADVISORY

Kvinnherad Kommune

5470 Rosendal

Støtter barn og unge utviklingshemmede

Tlf: 53 48 31 00

Støtter NFU lokalt

www.kvinnherad.kommune.no

Besøk gjerne våre nettsider

www.tromsfylke.no

Skien Bil AS

Telemarksveien 61
3734 Skien

Telefon: 35 91 55 55
Telefax: 35 91 55 79

Åpningstider:

Man. - fre. 07.30 - 16.30

Tor. : 07.30-19.00

Lør.: 10.00-14.00

Fri service 3 år/ 50.000km på personbiler

AS Brann- og Sikringservice

Gimlevn. 1, 3915 Porsgrunn

Tlf. 35 55 46 33 Fax. 35 55 30 30

Støtter NFU's arbeid

ORTO

Lymfeødem, Støtterputer og Parykker AS

Ta gjerne kontakt for info eller demonstrasjon

Gjøstiv. 17, 2614 Lillehammer

Tlf. 61 25 45 50 - Fax. 61 25 04 30

OTERA AVOTECH AS

Elektro • Automasjon • Bygg

Gråterudveien 41, 3036 Drammen

Telefon 32 26 03 00, Telefaks 32 26 03 01

• Lang erfaring •

FLISLEGGING STEINLEGGING MURING FORSKALING

Notodden Flis og Mur AS

Notodden Næringspark
3674 Notodden el. henv. Langedok
Tlf. 951 33 322

Industribygg AS

Post- og besøksadresse: Gjøvik Rådhus, 2810 Gjøvik

Tlf: 61 18 98 18

MATKAMMERET AS

*Stor-
husholdningsgrossist*

Kjørbekk, Skien

Tlf: 35 58 48 70/71

Vi er noe for den som vil noe

Økonor Gjøvik, 61 14 63 30
gjovik@okonor, www.okonor.no

ABENA

Hygiene

22 80 43 10

www.abena.no

TORGEIR LEIULFSRUD

• TRANSPORT
• FLYTTING

Mobil 951 80 260

Privat 35 02 09 48

Finn Pettersen AS

Entreprenør

Grønnegt.104

2317 Hamar

Tlf: 62 53 56 00

Fax: 62 53 56 01

 Akershus	 Nordland
Kompetanse og Arbeidssenter Tlf: 63 93 08 95 Bahusvegen 2030 Nannestad	Nordlandsfly Mosjøen Lufthavn, 8658 Mosjøen
 Buskerud	 Nord-Trøndelag
Wollo Regnskapskontor AS 3050 Gol Tlf: 32 07 49 94	Elcom AS 7900 Rørvik-Tlf: 74 39 39 33
Hobbelstad&Rønning AS Når noe skal bygges www.hr-as.no Tlf: 32 75 30 44 3300 Hokksund	Sende Busstrafikk Tlf. 74 04 06 00 Fax. 74 04 25 30 Sørgatakvartalet Konsul Moesgt. 1, 7650 Verdal
Hokksund Ferdigbetong AS 3300 Hokksund www.hokksundbetong.no	Isak D. Westgaard AS Pottemakergt.2, 7500 Stjørdal Tlf: 74 82 01 20
Frisør Astrid K.Lian 3630 Rødberg Tlf: 32 74 13 84	Ytre Namdal Vekst AS Omkjøringsv.15, 7900 Røvik Tlf: 74 39 13 77
Begravelsesbyrået Yngvar Bjørnsrud Tlf: 32 77 94 00 www.bjoernsrud.com	 Oppland
XL-BYGG Smørgrava Sag, 3320 Vestfossen www.smorgrav.xl-bygg.no	Toten Bygg og Anlegg AS 2850 Lena Tlf: 61 16 86 00
Malerfirma Bergestuen Hedalsv.17, 3410 Sylling Tlf: 993 96 700	 Sør-Trøndelag
SKO BUTIKKEN Åmot *Vi har det som passer deg*	BeWi Produkter AS 7263 Hamarvik Tlf:72 44 88 88
Bjørn Skinnes AS Forskaling - Armering - Betong Nedbergkollvn.30,3050Mjøndalen Tlf. 32 87 71 94	Anonym Støtte
Næss Asfalt AS Mob: 92 43 02 88 besøk oss på: www.nessasfalt.no	 Troms
TH MASKIN Hemsedal Tlf: 951 29 704	EWOS AS Bergneset, 9050 Storsteinnes
 Hedmark	 Møre og Romsdal
Brdr. Skolbekken Malerforretning A/S 2120 Sagstua - Tlf. 952 77 949	Straumen Bil VIKING VESTNES *Bruk oss*Stott NFU*
IVAR BAARDSETH Mobilkran-Liftutleie Furuheim,2390 Moelv Tlf: 62 36 68 05 Mob: 951 36 665	Sandella Fabrikken AS Pb.160, 6239 Sykkylven Tlf: 70 24 51 00

**GJØVIK
PORT &
MONTASJE**

Gjøvik Port & Montasje
Nygårdsbakken 27, 2827 Hunndalen
Tlf: 61 14 40 88

DNB NOR

Falstrømsplass 1
P.boks 35, 2801 Gjøvik
Tlf. 03000 - Fax. 611 48 967
www.dnbnor.no

SKOGSTAD®

- Ekte Værdagsklær

Sentralbord 57 87 67 70 6793 INNVIK
www.skogstadspor.com E-mail: firmapost@skogstadspor.no

CHRISTIE

- Prosjektutvikling
- Totalentreprise
- Bygg
- Infrastruktur
- Stålarbeider
- Betongboring - saging
- Betong- og tømrerservice
- Kranbil

Christie & Opsahl AS Tlf 71 20 31 00
Sofus Jørgensens v 5 Fax 71 20 31 01
6415 MOLDE firmapost@christie.no
www.christie.no

Vi tar et tak for miljøet!

Fosen Renovasjon

Pb. 55, 7101 Rissa
Tlf: 73 85 85 90
www.fosenrenovasjon.no

Active Media-systems Norge AS
Postboks 24, 3341 Åmot
Tlf. 32 78 17 50 • Fax: 32 78 17 70

- MARKETING • Trykksaker
- LAYOUT • Grafisk design
- REKLAME • Distribusjon

ErgoSeat as

Møllendalsveien 1 - 5009 Bergen
Tlf.: 55 31 71 10 - Faks: 55 31 71 11
www.ergoseat.no

**Leverandør av
barnehjelpemidler
og skallseter**

Rørleggermesteren Geilo

Hørdur Hreidarsson
Kringlemyr 31
3580 Geilo

Mob.: 900 86 176
Fax: 32 08 96 37
hordur.hreidarsson@sdsi.no
www.rorleggermesteren.com

Profilmateriell

Buttons i to varianter:

Liten 3,- kr

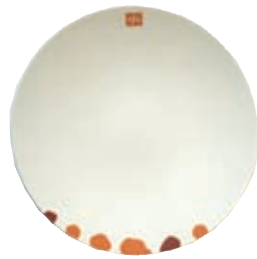
Stor 5,- kr

Pins 20,- kr

Klistremerker
6 merker per ark 6,- kr

Tallerken (porselen)
130,- kr

Bordvimpel
Uten fot 150,- kr

NFU formidler
salg av fot,
ca. 150 kr i tillegg

Skulderveske 150,- kr

Kursmappe 20,- kr

Krus (porselen) 130,- kr

Pris per stk 10,- kr
10 stk 50,- kr

Bøker om veien fram til egen bolig

Hovedboken

Tittel: Ni personer med utviklingshemning viser veien fram til egen bolig

Forfatter: Bitten Munthe-Kaas og Lillian G. Rasmussen

Antall sider: 128

Pris: kr 150,-

Bok basert på hovedboken "Ni personer med utviklingshemning viser veien fram til egen bolig" (enkel tekst)

Tittel: Sjef i eget hus

Forfatter: Utgitt av Norsk Forbund for Utviklingshemmede

Antall sider: 96

Pris: kr 100,-

Kursmaterieill

Alle kurshefter 35,- kr per hefte. Porto kommer i tillegg.

Pengene mine
kr. 75,-

Fra foreldrehjem til eget hjem

Kommunevalg

Stortingsval

NFU
- en organisasjon

Veilederhefte til studieheftet "Aktiv i egen organisasjon"

Aktiv i egen organisasjon

NFUs prinsipp-program

Vi og samfunnet

Tillitsvalgt i organisasjonen NFU

Kursbevis 10,- kr

Ledsagerhefte

Veileder til kurslærer

Seksualitet og samliv

Kroppen min og følelsene mine

Bestill i dag

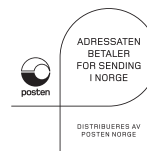
Bestilling _____

Navn _____

Adresse _____

Poststed _____

Du kan også bestille via telefon 22 39 60 50, e-postadresse post@nfunorge.org eller bruk nettbutikken til NFU på www.nfunorge.org

**Norsk Forbund
for Utviklingshemmede**
Svarsending 1225
0090 Oslo

 <p><i>Akershus</i></p>	<p>NORGES TAXI 08000 Egne biler i Drammen, Eiker og Kongsberg www.kongsberg-taxi.no</p>	 <p><i>Hordaland</i></p>	 <p><i>Nord-Trøndelag</i></p>
 <p>Hagan Åpn. tider: 9-21 (9-18) 1481 Hagan • Tlf. 67 07 90 35</p>	 <p>GJENSIDIGE HALLINGDAL *Gol, Geilo, Hemsedal, Ål, Nes og Flå og Rødberg* 32 07 90 00 www.gjensidige-hallingdal.no</p>	<p>Haugesund Sparebank Avd. Bømlø 5443 Bømlø Tlf. 03240 - Fax. 53 42 60 71</p>	<p>MN Vekst Akslavn.5, 7820 Spillum Tlf: 74 21 66 10</p>
<p>Sæther Elektriske A/S Nittedalsgt. 31, 2000 Lillestrøm Tlf: 63 80 40 60 Fax. 63 81 04 50</p>	<p>Eiker Eiendomsutvikling AS *Besøk websiden vår i dag og les om De nye boligene* www.eiker-eiendomsutvikling.no</p>	 <p>ÅTS TYSSEFALDENE VANNKRAFT - REN ENERGI 5770 Tyssedal. Tlf. 53 65 30 00 - Fax. 53 65 30 01</p>	 <p>Meråker 7530 Meråker Tlf. 74 81 34 60 Fax. 74 81 34 68</p>
 <p><i>Buskerud</i></p>	 <p>www.ringeriks-kraft.no *Støtter lokalidrett og kultur*</p>	<p>Lid Jarnindustri AS Steine 35, 5600 Norheimsund Tlf: 56 55 38 00 - Fax: 56 55 38 10 www.dalen.no</p>	<p>Byggmakker Levanger Trekanten, 7600 Levanger Tlf. 74 05 60 28 Avd. Gråmyra Tlf. 74 01 91 60 Avd. Verdal Tlf: 74 07 50 10</p>
 <p>KIWI mini pris KJØP KJAPT, KJØP TRYGT, KJØP BILLIG</p>	<p>Brøto Transport Glitre, Gol www.broeto.no *Vi støtter NFU*</p>	<p>ÅSANE BARNEVERNSTJENESTE Kommunehuset 5105 Eidsvåg Tlf. 55 56 68 50 Fax. 55 56 67 60</p>	<p>Trønder-fluisa - levende engasjert. www.t-a.no</p>
<p>Tronrud Engineering Røyse, Hole kommune 32 16 18 20 * Støtter NFU lokalt *</p>	 <p>HTR ELEKTRO Dagali, 3580 Geilo Tlf. 32 08 98 65 Fax .32 08 98 66</p>	 <p><i>Møre og Romsdal</i></p>	 <p><i>Oslo</i></p>
 <p>OSET HØYTJELLS-HOTEL</p>	<p><i>Anonym Støtte</i></p>	<p>Slettvoll Møbler AS 6200 Stranda www.slettvoll.no</p>	 <p>CityMaid • Flyttevask og faste oppdrag • Julevask Tlf. 40 00 63 30 Fax. 22 72 99 89 Få tilbud på www.citymaid.no</p>
<p>SVENDSEN Kran & Transport Vestfossen Tlf: 924 59 352</p>	 <p><i>Hedmark</i></p>	<p>Norbørst Nordenfjeldske Børstefabrikk AS 6650 Surnadal Tlf: 71 66 00 11 Fax: 71 66 12 12 E-post: norboerst@online.no</p>	 <p><i>Vest-Agder</i></p>
<p>LIER RØRSENTER AS Vebjørnsv. 1C, 3400 Lier Tlf: 32 24 45 50 www.lierrørsenter.no Bademiljø Svedbergs</p>	 <p>RINGSAKER KOMMUNE Pb. 13, 2381 Brumunddal Tlf. 62 33 50 00 Fax. 62 33 50 31</p>	 <p>Wenaas Voll, 6386 Måndalen Tlf: 71 22 73 00 - Fax: 71 22 73 09 Støtter Rauma NFU</p>	<p>VENNESLA Videregående Skole Brandehelv.1, 4700 Vennesla Tlf: 38 15 24 00</p>
<p>HS-Consult 3480 Filtvet Tlf: 414 71 451 *Solskjerming *Varmepumper *Alarmsystemer *Miljøsertifisering</p>	 <p>K.A.Rasmussen Norway Strandveien 165 2326 Hamar Tlf. 62 51 27 10</p>	<p><i>Anonym Støtte</i></p>	 <p><i>ColorLine</i></p>
<p>SMB Økonomi&Regnskap AS Dyrmyrgt. 4, 3611 Kongsberg Tlf: 92 63 03 00</p>	 <p>YX Vallset Trafikksenter 2330 Vallset Tlf: 62 58 70 60</p>	 <p><i>Nordland</i></p>	 <p><i>Vestfold</i></p>
<p>VVS Senteret Norge Eggedal AS Tlf: 32 71 48 90 *Støtter NFU lokalt*</p>	 <p>Løten Kommune Kildeveien 1, 2340 Løten Tlf: 62 59 30 00 Fax: 62 59 30 01</p>	<p>Nesna kommune Tlf. 75 06 70 00 Fax. 75 06 70 01</p>	<p>Beltegraving AS Tlf: 905 19 948 *Støtter NFU*</p>

Kontakt oss!

Forbundsleder

Jens Petter Gitlesen
51 65 50 68 / 41 10 13 32
jpg@nfunorge.org

Nestleder

Anita Tymi
75 52 44 66 / 95 88 49 62
atymi@online.no

Vidar Haagensen
63 01 26 30 / 93 42 08 38
vidar.haagensen@broadpark.no

Greter Müller
52 72 67 26 / 41 51 89 97
jmmuller@broadpark.no

Ester Skreros
38 01 36 24 / 91 19 10 80
ester.skreros@getmail.no

Anne Jorun Økland
53 41 64 84 / 41 50 02 53
annejorun35@hotmail.com

Lillian Sundsdal
37 16 41 37 / 48 05 00 55
ssnfuaa@start.no

Nasjonalt

**Norsk Forbund for
Utviklingshemmede**
Pb 8954 Youngstorget
0028 Oslo

Besøksadresse:
Youngstorget 2a, 7. etasje
Telefon: 22 39 60 50
Telefaks: 22 39 60 60
post@nfunorge.org

www.nfunorge.org

Bankgiro: 8200.01.93417

Fylkeslagene

NFU Oslo Fylkeslag

c/o NFU
Postboks 8954 Youngstorget
0028 OSLO
22 39 60 51
oslofylkeslag@nfunorge.org

NFU Akershus Fylkeslag

v/Vidar Haagensen
Riiser Larsens vei 18 D
1368 STABEKK
63 01 26 30 / 93 42 08 38
vidar.haagensen@broadpark.no

NFU Østfold regionlag

v/Greta Sandli
Solheimsvn. 37
1605 FREDRIKSTAD
69 31 34 02/99 03 64 07
greta@fredfiber.net

NFU Hedmark Fylkeslag

v/Gerhard Rundberget
Halfdan Lundsv. 26
2409 ELVERUM
62 41 28 37 / 93 45 47 54
karirun@online.no

NFU Oppland Fylkeslag

v/Ranveig Berge
Hadelandsveien 416
2743 HARESTUA
61 32 58 36/90 75 71 88
ranveig.berge@auranor.no

NFU Buskerud Fylkeslag

v/Roar Høidal
Gustava Kiellands vei 3
3610 KONGSBERG
92 69 89 57
roar.hidal@ebnett.no

NFU Vestfold Fylkeslag

Pb 1092
3194 HORTEN
92 02 89 38
nfv.vf@frisurf.no

NFU Telemark Fylkeslag

v/Arild Kvitsand
Ødegardsfeltet 37
3810 GVARV
35 95 62 37 / 99 63 60 40
arikvits@hotmail.com

NFU Aust-Agder Fylkeslag

v/Svein Karlsen
Måkeveien 15
4950 RISØR
37 15 01 75/90 59 88 69
sveikarl@online.no

NFU Vest-Agder Fylkeslag

v/Jan G. Johannessen
Hannevik Terrasse 41
4613 KRISTIANSAND
38 03 00 14 / 91 79 41 76
jjohannessen@xstratanickel.no

NFU Rogaland Fylkeslag

Støperigt. 34
4014 STAVANGER
51 89 15 50
post@nfu-rogaland.no

NFU Hordaland Fylkeslag

Postboks 26 Nygårdstangen
5838 BERGEN
56 14 31 58 / 99 23 00 78
post@nfuhordaland.no

NFU Sogn og Fjordane Fylkeslag

v/Gry Borghikld Sætre
Angedalsv. 107
6800 FØRDE
57 82 47 75/90 94 93 16
eidahl@combitel.no

NFU Møre og Romsdal Fylkeslag

Postboks 7850 Spjelkavik
6022 ÅLESUND
70 15 10 30 / 46 91 08 40
mrfylkeslag@nfunorge.org

NFU Sør-Trøndelag Fylkeslag

v/Astrid Ingdal
7316 LENSVIK
92 65 77 96
gu-ingda@online.no

NFU Nord-Trøndelag Fylkeslag

v/Snorre Ness
Postboks 183
7801 NAMSOS
74 21 23 08 / 90 51 69 66
snorre.ness@hint.no

NFU Nordland Fylkeslag

Postboks 843
8001 BODØ
75 52 40 48 / 91 72 47 08
nfv-nord@online.no

NFU Troms Fylkeslag

v/Rigmor Hamnvik
Bregneveien 2
9050 STORSTEINNES
77 72 05 24 / 97 16 73 24

NFU Finnmark Fylkeslag

v/Bjørn Johan Graneng
Åsen 7
9510 ALTA
78 43 61 70 / 99 16 37 15
bjoern.graneng@hotmail.com

Det kreative talentet

"Folk flest tror å mene at kreativt talent må være forankret i en logisk, intellektuell dimensjon.

Men virkeligheten er mer kompleks enn som så.

Evnen til å se helhet, det rytmiske samspill mellom detaljer i flaten og linjespillet er også forankret i noe annet og viktigere. Uttrykksevnen og styrken som bærer gjennom formene, forteller om dynamiske prosesser hvis nærvær ikke er intellektuelt forankret, men om u- eller underbevisste virvelstrømmer."

Sigurd Stenersen, lektor.

(SITATET ER HENTET FRA UTSTILLINGSKATALOGEN "LA DE BARE SE PÅ BILDENE" VED SØR-TROMS MUSEUM I HARSTAD, JUNI 2009)

Broderi av Wenche Nilsen født i Alta 1967. Kunstneren bor og arbeider i Alta.